

کنکور کارشناسی ارشد

دانشگاه های معتبر
میراث علمی و فرهنگی اسلامی

طراحی و پیاده سازی

زبان های برنامه سازی

ویرژن رشته:

مهندسی کامپیوتر - نرم افزار

خلاصه مرجع اصلی پرات

تدریس کامل درس همراه با ذکر نکات کنکوری

حل تشرییحی تمامی کنکورهای سراسری برگزار شده تا سال جاری

مرجع کامل و خودآموز درس زبان های برنامه سازی

مولف:

ارسطو خلیلی فر

مدرس دانشگاه و مرکز آموزش عالی کشور

انتشارات آزاده

- هرگونه چاپ و تکثیر آهن از: زیراکس، بازنویس، ضبط کامپیوتري، تهیه CD) از محترمات این اثر بدون اجازه، کتبی ناشر منوع است.
- مخالفان به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.
- کلیه حقوق مادي و معنوی این اثر متعلق به انتشارات آزاده است.

ناشر سرى کتاب‌های راهیان ارشاد

انتشارات آزاده

کنکور کارشناسی ارشد طراحی و پیاده‌سازی زبان‌های برنامه سازی

- تالیف: ارسسطو خلیلی فر
- مدیر فنی: حسن نیک‌بخت
- حروفچیان: انتشارات آزاده
- لیتوگرافی: مؤسسه سی نور
- چاپ: اصلانی
- صحافی: صالحانی
- تیراز: ۲۰۰۰ نسخه
- نوبت چاپ: اول ۱۳۸۹
- ناشر: انتشارات آزاده
- شابک: ۹۷۸-۵۰۱-۴۰۲-۱۳۴۷۵۴۷۱۳
- بها: ۵۰۰۰ تومان

متنولیت مطالب کتاب به عهده مؤلف و حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

- مرکز پخش: انتشارات آزاده - خیابان انقلاب، مقابل دانشگاه تهران (بین خ فخری‌زاده و خ دانشگاه)، جنب بانک ملت، پاساز پلاک ۱۲۰۲، طبقه زیر همکفت - کد پستی ۱۳۴۷۵۴۷۱۳ تلفن: ۰۶۶۴۱۴۳۷۴ - ۰۶۶۴۱۵۷۵۳ - ۰۶۶۴۱۴۵۱۰ دورنوسی:

مرشنامه	: خلیلی فر، ارسسطو
عنوان و نام پدیدآور	: کنکور کارشناسی ارشد طراحی و پیاده‌سازی زبان‌های برنامه سازی / مؤلف ارسسطو خلیلی فر
مشخصات نشر	: تهران، آزاده، ۱۳۸۹
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص.
فروش	: سرى کتاب‌های راهیان ارشاد
شابک	: ۹۷۸-۵۰۱-۴۰۲-۳
وضیعت فهرست‌نویس	: فیبا،
پادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس هالي — ایران — آزمون‌ها.
موضوع	: برنامه نویسی — آزمون‌ها و تمرین‌ها (هالي).
موضوع	: آزمون دوره‌های تحصیلات تکمیلی — ایران.
رده‌بندی کنگره	: LB ۲۲۵۳ / ۸۸۱۷ خ / ۱۲۸
رده‌بندی دیوبی	: ۳۷۸/۱۶۶۲
شارع کتابنامه	: ۱۸۷۷۴۶۱

این اثر را تقدیم می‌کنم به:

همسرم و خانواده‌ام، زیرا لحظاتی که
صرف نوشتن آن گردید در واقع به آن‌ها
تعلق داشت.

۶

تمامی آنانی که برای پیشرفت و سعادت
بشریت تلاش می‌کنند.

پادداشت ناشر

«سری کتاب‌های آمادگی برای کنکور کارشناسی ارشد» در بیش از ۲۰۰ جلد، حاصل تلاش فراوان، دقت نظر و انتقال دانش و تجربه بیش از یکصد نفر از نیروهای جوان و متخصص با تحصیلات عالی دانشگاهی از دانشگاه‌های معتبر صنعتی امیرکبیر، صنعتی شریف و تهران است. در این مجموعه، سعی شده تا با پهنه‌گیری از کادر فنی مهندسی نشر، کیفیت کار را از نظر علمی و فنی بالا برد و به ویژه از نظر حروفچینی و صفحه‌بندی متن، کتاب را نسبت به موارد مشابه متمایز نماییم.

با توجه به نکات یاد شده، پیش‌بینی می‌شود که راهیان کنکور کارشناسی ارشد با مطالعه این مجموعه، ضمن صرفه‌جویی در وقت برای تهیه منابع معتبر، با مفاهیم و نکات ضروری مفیدی آشنا شوند که این مهم، با توجه به استقبال خوب و تماس‌های تشکرآمیز خوانندگان محترم در این مدت، بر ما مشخص شد.

راهیان ارشد اولین سعی و تلاش به سبک خود بوده برای ارائه مجموعه کاملی از بهترین خلاصه درس‌ها، نکات کاملاً ویژه کنکوری و تست‌های طبقه‌بندی شده موضوعی سال‌ها کنکور کارشناسی ارشد با پاسخ تشریحی براساس سرفصل‌های مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی و هماهنگی سرفصل‌های متداول در دانشگاه‌ها، که به عنوان مرجعی معتبر برای استفاده داوطلبان کنکور دانشگاه‌های سراسری و آزاد (برای اولین بار) به بازار عرضه شده است.

انتشارات آزاده از کلیه عزیزانی که به هر نوعی در تولید و توزیع این مجموعه سهمی داشته‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نماید و نیز کلیه کاستی‌ها و اشکالات موجود را برعهده می‌گیرد و به همین منظور و برای رفع آن‌ها، در انتظار دریافت نظرات انتقادی از استادان گرانقدر، دانشجویان و دیگر خوانندگان این مجموعه و حتی همکاران است.

مدیر انتشارات آزاده
جعفر بدوسنانی

درباره کتاب‌های «راهیان ارشد»

مجموعه کتاب‌های «راهیان ارشد» که دانشجویان کارشناسی ارشد را برای کنکور آماده می‌سازد، بی‌شك جزو اولین کتاب‌هایی است که در این زمینه به صورتی کامل طبقه‌بندی و تأثیف گردیده است. لزوم تهیه این مجموعه، نیاز مبرم دانشجویان علاقمند به ادامه تحصیل و عدم دسترسی آنها به مراجع جامع و مفید علمی بود، لذا بر آن شدیدم تا با همراهی گروه مؤلفین دانشگاهی، سری کتاب‌های «راهیان ارشد» را منتشر نموده و در اختیار شما دانشجویان عزیز قرار دهیم. این انتشارات با کمک گروه مؤلفین که بیشتر از نخبگان و برگزیدگان دانشگاهی هستند، توانسته این کار بزرگ را به انجام برساند. برای هر رشته، چند جلد کتاب مربوط به دروس تخصصی آن رشته تهیه شده است. فصل‌های کتاب مطابق با سرفصل‌های آموزش عالی بوده و هر یک از آنها دارای سه بخش است:

بخش اول: خلاصه مطالب درس و نکات ویژه کنکور.

بخش دوم: تست‌های طبقه‌بندی شده موضوعی کنکور‌های سراسری و دانشگاه آزاد اسلامی.

بخش سوم: پاسخ تشریحی تست‌ها.

این مجموعه شامل تست‌های کنکور سراسری و آزاد و تأثیفی به همراه پاسخ‌های تشریحی می‌باشد و هر سال پس از برگزار شدن آزمون‌ها، سوالات به همراه پاسخ تشریحی در هر چاپ جدید به انتهای کتاب افزوده می‌شود.

از آنجایی که هیچ کتابی عاری از نقص نیست، از اساتید و دانشجویان گرامی تقاضا داریم اشتباهات احتمالی ما را همراه با انتقادات و پیشنهادات خود به نشانی ناشر ارسال کنند تا در چاپ‌های بعدی از آنها استفاده شود و امیدواریم این مجموعه با کمترین اشکال در اختیار داوطلبان محترم قرار گیرد.

انتشارات آزاده

مقدمه مؤلف

یه نام خداوند چان و خرد کزین بتر انديشه پر نگذرد

خداوند بزرگ را شاکریم که بار دیگر عنایتی فرمود تا در عرصه انتلای فرهنگ جامعه تخصصی
قدمی برداریم و کتابی دیگر را به رشته تحریر درآوریم. کتاب حاضر به صورت جامع و خودآموز نوشته
شده و دقیقاً مطابق با سرفصل‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جهت کنکور کارشناسی ارشد
و ششمین دوره مهندسی، کامپیوتر - نرم‌افزار در آزمون دولتی می‌باشد.

در حال حاضر اکثر استادی دانشگاه‌های معتبر ایران از کتاب نویسنده مشهور این درس (دکتر پرات) استفاده می‌کنند و عموم تست‌های مطرح شده در کنکور دولتی در چند سال اخیر از همین کتاب بوده است. لذا برآن شدیم تا با بهره‌گیری از نویشته‌های این نویسنده و برخی منابع معتبر دیگر کتابی را به صورت جامع و خودآموز به رشته تحریر درآوریم و تقریباً تمامی نکات کنکوری آن‌ها را نیز در این کتاب گرد آورده‌ایم تا داوطلبان عزیز بتوانند با آمادگی بیشتر در آزمون ارشد شرکت کنند.

به همین دلیل علاوه بر نگارش درسنامه‌ای کامل، کلیه تست‌های طراحی و پیاده‌سازی زبان‌های برنامه‌سازی در چند سال اخیر مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته‌اند و پاسخنامه کاملاً تشریحی برای آن‌ها تهیه شده است.

در اینجا لازم می‌دانم از تمامی همکاران محترم انتشارات آزاده (راهیان ارشد) به ویژه آقایان جعفر بدوستانی (مدیریت محترم انتشارات) و امیرحسین عالی‌خانی که نشر این اثر را بر عهده داشتند، کمال تشکر و قدردانی، را به عمل آورم.

در آخر از تمامی اساتید محترم و دانشجویان عزیز خواهشمندم نظرات، پیشنهادات و اشکالات کتاب را از طریق سایت khalilifar.ir یا به طور مستقیم با شماره تلفن ۰۶۵۴۲۲۳۰۶۰۲ با بنده در میان بگذارند. امید است که این خدمت ناچیز مورد قبول خداوند متعال قرار گرفته و قابل استفاده شما عزیزان باشد.

ارسطو خلیلی فر

فهرست مطالب

فصل اول: اصول طراحی زبان‌ها	۱۳
۱- مقدمه	۱۳
۲- ویژگی‌های یک زبان خوب	۱۴
۳- استانداردسازی زبان‌ها	۱۷
۴- تأثیر محیط اجرایی بر طراحی و پیاده‌سازی زبان‌ها	۱۸
۵- مدل‌های زبان	۱۹
۶- ساختار عملیات یک کامپیوتر	۲۱
تست‌های طبقه‌بندی شده فصل اول	۲۲
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده فصل اول	۲۵
فصل دوم: اثرات معماری ماشین و اصول ترجمه زبان	۲۷
۱- مقدمه	۲۷
۲- مفسرها و معماری‌های مجازی	۲۷
۳- انقیاد و زمان انقیاد (Binding & Binding Timer)	۲۹
۴- اهمیت زمان‌های انقیاد	۳۰
۵- اصول ترجمه زبان	۳۲
۶- معیار عمومی نحو	۳۴
تست‌های طبقه‌بندی شده فصل دوم	۳۶
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده فصل دوم	۳۹
فصل سوم: انواع داده اولیه	۴۱
۱- مقدمه	۴۱
۲- اشیاء داده	۴۱
۳- انواع داده	۴۲
۴- عملیات	۴۲
۵- پیاده‌سازی انواع داده‌ای اولیه	۴۵
۶- اعلان‌ها	۴۶
۷- اهداف اعلان	۴۶
۸- کنترل و تبدیل نوع (Type Cast)	۴۷
۹- تبدیل نوع و تبدیل نوع ضمئی	۴۹
۱۰- انواع داده اسکالار	۵۰
۱۱- انواع صحیح	۵۰
۱۲- زیربازه	۵۲
۱۳- اعداد حقیقی ممیز شناور	۵۲
۱۴- نوع منطقی	۵۲

۵۲	.....	۳-۹-۵- نوع شمارشی .....
۵۲	.....	۳-۹-۶- کاراکتر .....
۵۴	.....	تست‌های طبقه‌بندی شده فصل سوم .....
۵۸	.....	پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده فصل سوم .....
۶۱	.....	فصل چهارم؛ داده‌های ساخت یافته .....
۶۱	.....	۴-۱- مقدمه .....
۶۲	.....	۴-۲- بیان‌سازی شیء داده‌ای ساخت یافته (SDT : Structured Data Type) .....
۶۴	.....	۴-۳- اعلان و کنترل نوع برای داده‌های ساخت یافته .....
۶۴	.....	۴-۴- اشاره‌گر .....
۶۶	.....	۴-۵- آرایه‌ها و ماتریس‌ها .....
۶۷	.....	۴-۶- آرایه‌های چندبعدی .....
۶۸	.....	۴-۷- آرایه‌های انجمانی .....
۶۸	.....	۴-۸- رکورد .....
۷۰	.....	۴-۹- لیست .....
۷۱	.....	۴-۱۰- مجموعه‌ها .....
۷۲	.....	۴-۱۱- داده‌های نوع انتزاعی (ADT : Abstract Data Type) .....
۸۰	.....	تست‌های طبقه‌بندی شده فصل چهارم .....
۸۵	.....	پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده فصل چهارم .....
۸۹	.....	فصل پنجم؛ کنترل ترتیب اجراء .....
۸۹	.....	۵-۱- مقدمه .....
۹۰	.....	۵-۲- کنترل ترتیب در عبارات محاسباتی .....
۹۸	.....	۵-۳- کنترل ترتیب در سطح جملات .....
۹۸	.....	۵-۴- کنترل ترتیب در دستورات پرشن .....
۹۸	.....	۵-۵- اصول برنامه‌سازی ساخت یافته .....
۹۹	.....	۵-۶- کنترل ترتیب ساخت یافته .....
۱۰۰	.....	۵-۷- دستورات مرکب .....
۱۰۰	.....	۵-۸- کنترل ترتیب در سطح دستورات شرطی .....
۱۰۲	.....	۵-۹- دستورات تکرار .....
۱۰۶	.....	تست‌های طبقه‌بندی شده فصل پنجم .....
۱۰۹	.....	پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده فصل پنجم .....
۱۱۱	.....	فصل ششم؛ کنترل زیربرنامه .....
۱۱۱	.....	۶-۱- مقدمه .....
۱۱۲	.....	۶-۲- پارامترها و انتقال پارامترها .....
۱۱۳	.....	۶-۳- ۱- فراخوانی با مقدار (Call by Value) .....

۶-۲-۲- فراخوانی با ارجاع (Call by Reference)	۱۱۵
۶-۲-۳- فراخوانی با نام (Call by Name)	۱۱۶
۶-۲-۴- فراخوانی با نتیجه (Call by Result)	۱۱۷
۶-۲-۵- فراخوانی با مقدار نتیجه (Call by Value-Result)	۱۱۷
۶-۳- کنترل ترتیب اجرای زیربرنامه‌ها	۱۱۸
۶-۴- روش‌های نسبت دادن پارامترهای واقعی به پارامترهای مجازی	۱۲۱
۶-۵- زیربرنامه به عنوان پارامتر	۱۲۱
۶-۶- زیربرنامه‌های بازگشته	۱۲۱
۶-۷- مدیریت شرایط استثنایی (Exception Handling)	۱۲۲
۶-۸- همروال‌ها (Coroutine)	۱۲۲
۶-۸-۱- کاربرد همروال‌ها و پیاده‌سازی آنها	۱۲۲
۶-۹- زیربرنامه‌ای زمان‌بندی شده	۱۲۵
تست‌های طبقه‌بندی شده قصل ششم	۱۲۷
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده قصل ششم	۱۲۷
 فصل هفتم: حوزه‌های ارجاعی	۱۴۷
۷-۱- مقدمه	۱۴۷
۷-۲- روش‌های انتقال داده‌ها جهت عملیات	۱۴۷
۷-۳- محیط ارجاع	۱۴۸
۷-۴- برخی اصطلاحات مربوط به حوزه ارجاع	۱۴۹
۷-۵- نام مستعار برای اشیاء داده (alias)	۱۵۰
۷-۶- زبان‌های برنامه‌سازی با ساختار بلاکی	۱۵۱
۷-۷- پیاده‌سازی حوزه ارجاع	۱۵۲
۷-۷-۱- پیاده‌سازی حوزه ارجاع محلی	۱۵۲
۷-۷-۲- پیاده‌سازی حوزه ارجاع غیر محلی	۱۵۴
۷-۸- داده‌های مشترک در زیربرنامه‌ها	۱۵۶
تست‌های طبقه‌بندی شده قصل هفتم	۱۵۸
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده قصل هفتم	۱۵۸
 فصل هشتم: مدیریت حافظه	۱۶۷
۸-۱- تخصیص حافظه	۱۶۷
۸-۲- فازهای مدیریت حافظه	۱۶۷
۸-۳- انواع مدیریت حافظه	۱۶۸
۸-۳-۱- مدیریت بصورت ایستا	۱۶۸
۸-۳-۲- مدیریت حافظه براساس پشت	۱۶۹
۸-۳-۳- مدیریت حافظه براساس هرم (heap)	۱۷۰
تست‌های طبقه‌بندی شده قصل هشتم	۱۷۹
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده قصل هشتم	۱۸۰

۱۸۱	فصل نهم؛ برنامه‌نویسی شی‌عگرا
۱۸۱	۹-۱- مقدمه
۱۸۲	۹-۲- کپسوله‌سازی (Encapsulation)
۱۸۳	۹-۳- پلی مورفیسم یا چندشکلی (Polymorphism)
۱۸۴	۹-۴- وراثت (Inheritance)
۱۸۵	۹-۵- تعریف کلاس و اشیاء در C++
۱۸۶	۹-۶- دستیابی به اعضای کلاس
۱۸۷	۹-۶-۱- محدودیت‌های اعضای کلاس
۱۸۸	۹-۷- مفهوم سازنده
۱۸۹	۹-۸- توابع دوست کلاس
۱۹۰	۹-۹- کلاس‌های دوست
۱۹۱	۹-۱۰- مخرب‌ها
۱۹۲	۹-۱۱- توابع inline و کلاس
۱۹۳	۹-۱۲- اعضای داده‌ای استاتیک
۱۹۴	۹-۱۳- توابع عضو استاتیک
۱۹۵	۹-۱۴- ارسال اشیاء به تابع
۱۹۶	۹-۱۵- آرایه‌ای از اشیاء
۱۹۷	۹-۱۶- مقدار اولیه دادن به عناصر آرایه
۱۹۸	۹-۱۷- اشاره گرها‌یی به اشیاء
۱۹۹	۹-۱۸- برگرداندن اشیاء توسط تابع
۲۰۰	۹-۱۹- انتساب اشیاء به یکدیگر
۲۰۱	۹-۲۰- اشاره گر this
۲۰۲	۹-۲۱- اشاره گرها‌یی به اعضای کلاس
۲۰۳	۹-۲۲- تخصص پویایی شرء
۲۰۴	۹-۲۳- آرایه‌های پویایی از اشیاء
۲۰۵	۹-۲۴- تعریف مجدد عملگرها
۲۰۶	۹-۲۵- ۱- محدودیت‌های تعریف مجدد عملگرها
۲۰۷	۹-۲۵- ۲- تعریف مجدد عملگر به کمک تابع عضو
۲۰۸	۹-۲۵- ۳- تعریف مجدد عملگرها با استفاده از تابع دوست
۲۰۹	۹-۲۵- ۴- تعریف مجدد عملگر []
۲۱۰	۹-۲۵- ۵- تعریف مجدد عملگر >
۲۱۱	۹-۲۶- وراثت
۲۱۲	۹-۲۶- ۱- استفاده از سازنده‌ها و مخرب‌ها در کلاس‌های مستقیم
۲۱۳	۹-۲۶- ۲- وراثت چندگانه
۲۱۴	۹-۲۷- کلاس‌های پایه مجازی
۲۱۵	۹- تست‌های طبقه‌بندی شده فصل نهم
۲۱۶	پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده فصل نهم
۲۱۷	
۲۱۸	
۲۱۹	
۲۲۰	
۲۲۱	